

ἐσὶ θά πεις ὅτι θέλεις, ὅπως θά μπορούσῃς
 νά πῆς κι ἕνας πού δὲν ἀκούει (...)
 Γυρίζω γεννάω τὰ πάντα (...)
 Κάθουμαι ἐδῶ στό κύμα δὲν ὑπάρχει λόγος,
 αἰτία, λύση. Σὲ κάθε τί πού θά βροῦμε δὲ
 μπορούμε νά σταματήσουμε. Τώρα ἐγώ, ἄς
 ποῦμε, δὲν κάνω τίποτα. Μετά θά κάτσω
 στό κύμα νά μὲ βρέχει καὶ θά σκεφτώ πῶς
 ἡ ἀγάπη μου καὶ τὰ χαλίκια εἶναι τὸ ἴδιο
 πράγμα (...).
 Φτιάνω ζωὴ καὶ σωμαίνοι, μετὰ φεύγω ἀπ'
 τὸν κόσμο (...)
 Εἶπα ὅτι μούρθε, ἔχω καὶ τὴ θάλασσα κοντά·
 τί θά γίνεις τὸ βιβλίο.

1957

☆

Γραμμές

1. Γραμμὴ τὸ πού μπορεῖ νά μὴ σταθεῖ
 κι ἡ στάση του μού τὸ 'δοξε τομῆ'
 τ' ἀχνὸ πού μέσα μου βρεθεῖ ἢ χαθεῖ
 καὶ τὸ πού ζεῖ κι εἶναι κραφὸ γραμμῆ
3. Πῶς θά τὸ πῶ/ νά πῶ/ πῶς ὅλα εἶναι τού-
 τερες οἱ γραμμές/ πού θά σθηστούν.
5. Τὴν κίνησή μου τούτη/ πού σ' ἔλα πάει καὶ
 τὰ περνάει/ πῶς θά τὴν πῶ γραμμῆ.
6. Τὸ παλιμὸ σας/ φωρῆματα, κορμὶ, ἀκρο-
 γιάλι,/ μὲ τὴ ματιὰ μου ἀτέλειωτες κινήσεις
 κι ἐσεῖς, δικό μου μέσα τους/ νάρθῃ καὶ νά
 περάσω,/ μὲ τὴ σιωπῆ σας/ σ' αὐτὸ τὸν τόπο,
 νά σβῆνει τίς γραμμές,/ πού σὰς περνᾶν καὶ
 πάνε.
7. Πᾶμε νά δεῖς τὰ πρόβατα/ ποῦναι γνωστὰ
 καὶ σβιοῦν τὸ νοῦ σου μὲ τὴν κίνησή τους,
 πᾶμε νά δεῖς/ πού χάνονται ὅσα βλέπεις.
 Ἔλα νά δεῖς γραμμές/ καὶ νά μού πεις.
8. Καθὼς τοῦ μάραρον τὸ κόρημο θά κόψω
 κι ἀλλοῶς θά γίνει/ θά ποῦμε πῶς μᾶς εἶν' ὅ-
 λα δικιά/ τίς ἄκρες μας θά δοῦμε.
9. Ὡς πού ἐρχόσαστε/ στό κύμα μπρὸς στὸν
 ὄχτω/ εἴσατε τρεῖς γραμμές/ στὴν κίνηση
 τῶν γύρο.
10. Ἡ κίνησή του,/ ὡς πάει στοῦ ποταμοῦ
 τὸ κύμα, νά μὴν πέσει,—εἶναι μικρὸ κι εἶναι
 ματιὰ βρεγμένη—/ μὲ τὴ ζωὴ του μὲς στὰ
 γύρο/ κοντὰ μας,/ νά ποῦμε πῶς τὰ εἶδαμε
 ὅλα,/ νά μὴ μιλάμε γιὰ τὸ ψέμμα τῆς σιωπῆς
 μας.
11. Δὲ θά σὲ πῶ/σάν τὴ γραμμὴ τοῦ ὀρίζον-
 τα,/ ὡς τὰ καινούργια πού μὲ βρίσκουν σὰ
 δικιά/ πού τίπα μαζεμένα/ ἔν' ἀπὸ τούτα θά
 σὲ πῶ.
12. Μόνο γιὰ μιὰ γραμμὴ/ πού θά τὴ φτιάσω
 ἢ ὄχι/ καὶ τίποτ' ἄλλο δὲ θά πῶ,/ χωρὶς τὸ
 λόγο/ καὶ δίχως τὴ σιωπῆ.
13. Ἔλα, πεθύμα μου, νά δεῖς, στὴν ἄμμο
 μιὰ γραμμὴ πού φτιάνω/ ἂν σβῆσει/ ἢ τάχα
 ἐσὺ ὅπως γύρω φυσικά τὴν ἄμμο φτιάσεις
 καθὼς θά σοῦρθε, ἔλα νά πεις/ τοῦ πόθου
 σου ἢ γραμμὴ πῶς εἶναι,/ πῆς μου γιὰ τίς

γραμμές πού θά γυρνᾶς στὸν κόσμο,
 μικρὸ μου δάχτυλο.

14. Τ' ἀχνάρι σου στὴν ἄμμο,/ συνηθισμένο
 σάν τὸ χέρι μου κοντὰ του,/ δικό μου,/ κα-
 θὼς τὸ πρόσωπό σου.

1958

☆

Σχέδιο

1
 Γιὰ ὅ,τι θά πῶ εἶν' ἀπαραίτητη ἡ γλώσσα
 ἢ γλώσσα εἶναι ἔκφραση. Διάλεξα αὐτὸ τὸν
 τρόπο ἔκφρασης γιατί εἶναι συνήθια.
 Ἡ ἔκφραση θυμίζει κάτι, εἶναι ἐντελέχεια μ'
 τὸ τὸ περιοζόμενο. Κι αὐτὸ εἶναι ὅ,τι δίνει
 ἢ ἔκφραση. Ἐκφραση εἶναι ἀρνηση, καὶ τοῦ
 ἐναντοῦ της.

2
 (...) Τὸ ὑποκείμενο περιέχεται ὀλόκληρο στὴν
 ποίηση, φιλοσοφεῖ ὅμως δὲ φέρνει σὲ σχέση
 τὴν ποίηση μὲ τὴ φιλοσοφία.
 Τὸ ὑποκείμενο εἶναι ἐνεργὸ καὶ ὑπόκειται' οἱ
 ἀλγεῖρες του ἀντὲς βρίσκονται στὴν ποίηση
 δὲν εἶναι δ' ὅ οὐ δὲν ἔχουν ἀριθμὸ.

3
 Ἀριθμὸς εἶναι τὸ ἔνα' ἔνα εἶναι ὑποκείμε-
 νο (...)

4
 (...) Ὅλα μαζεμένα εἶναι φιλοσοφία' ὅμως ἢ
 ἔννοια τοῦ ὅλα δίνεται ἀπ' τὴν ποίηση.

5
 Ὅλα εἶναι ποίηση' ἢ ποίηση ὅμως δὲν ἔχει
 σχέση μὲ τὰ ὅλα' μόνο ὅλα ὑπάρχουν στὴν
 ποίηση.

6
 Ἀρχὴ εἶναι ἔνα σχῆμα, παραλληλόγραμμο.
 Αὐτὸ τὸ παραλληλόγραμμο βρίσκεται ἔξω ἀ-
 πὸ τὴν ὑπαρξὴ καὶ τὴ μὴ ὑπαρξὴ.
 Αὐτὸ εἶναι ὅλα τὰ σχήματα. Καὶ δὲν εἶναι
 θέβαια παραλληλόγραμμο. Ἡ ζωὴ βρίσκεται
 μέσα κοντὰ ἔξω ἀπ' αὐτό, δὲν ὑπάρχει τόπος,
 χρόνος, ἀριθμὸς.

7
 Ἀλλὰ ὅλα εἶναι αὐτὸ πνεῦμα καὶ ὅλη εἶναι
 αὐτὸ τὸ πράγμα
 Αὐτὸ εἶναι πού λέμε πῶς ἀναλύεται σ' ὅσα
 ξέρονμε, ὅσα δὲν ξέρονμε, σ' ὅσα δὲν ὑπάρ-
 χουν, καὶ πού δὲν εἶναι ὑπαρξὴ.
 Εἶναι καὶ μὴ εἶναι, αὐτό. Αὐτὸ πού τὸ λέμε
 ὅπως θέλουμε κι εἶναι ζωὴ.
 Ἡ ἠθικὴ, ἡ λογικὴ, ἡ πράξη, ἡ πίστη, αὐτό.
 Ὅμως εἶπα πῶς δὲν ὑπάρχουν ἀριθμοί. Ὅ-
 λα εἶναι τὸ ἔνα ὅπως τὸ εἶπαμε.
 Αὐτό.

8
 Εἶμαι ἀνθρωπος.
 Αὐτὸ εἶναι ἡ σχέση μου
 ἢ ἀπορία μου
 ἢ πίστη μου
 τὸ ἄλλο δίπλα μου
 αὐτὸ εἶναι τὸ πρῶτο πῶς μου

ή συγκίνηση
ή άγάπη
αυτό είναι που φτιάχνει όσα έχω
την ύπαρξη
τό άρωμα που προσπαθώ να δώσω σαν ποιή-
ση
την έντύπωση
τό συναίσθημα, αυτό που είναι μες στην ποιή-
ση
αυτό είναι αυτό που γράφω
για σάς
κι αυτό που νιώθετε διαβάζοντας
αυτό είναι το πώς σας είναι άγνωστος
τό πώς θέλω να σας μάθω.

9
Κάθομαι μπροστά σ' ένα τραπέζι και γράφω,
έξω, στην πόλη.

"Όσα έγραψα είναι αυτό. Και τόκανα γραφτό
για σένα.

1958

★

☆

(...) Μ' άρτεσει δέβαια να γίνουμαι κάτι σχη-
ματικό, τούτο ή τ' άλλο, που (γιατί όχι;)
είμ' εγώ.

1958

'Η πρώτη γραφή

Ξαίρεις πως δε μ' άρτεσει να σου γράφω;
θα διαβάσεις όμως το γράμμα μου και θα
δεις πως είναι σα να μην τόγραψα.

'Απο πάντα ήθελα να σου γράφω' περιμέ-
να για τώρα που πέφασε ή νοός μου άπ' όσα
περιμένεις να σου γράφω κι ένιωσα πως έ-
κείνο που περιμέναμε είν' εκείνο πούχοιμ' κι
έτσι δέ σου γράφω τίποτα.

Ξαίρεις πως έχω σκεφτεί ώς εκεί που φεύ-
γεις άπ' τη σκέψη.

Πώς τα ένιωσα όλα στην ανάγκη της λύ-
σης; νιώθεις το πρόσωπό μου παντού ταυτι-
σμένο μ' εκείνο που σούγραφα πως τόχοιμ'
πάντα.

Δηλαδή δέ με ξαίρεις και τό θεωρείς πε-
ριττό.

Σε τούτο γράμμαμ θάπρεπε να σκεφτόμμε
το καλό· μια πρέπει ν' άρχίσουμμε άπ' τη σιω-
πή.

Σόπα λοιπόν και διάβασε κάτι πούχοι να
σου πώ.

Κάποτε φιλοσοφούσαμε και λέγαμε και τό-
τε κάτι. Ξεπερνούσαμε την έννια των όλων
και για να βρούμε κάτι να μας στηρίξει την
αίσθητή μας παρουσία λέγαμε πως κάθε τι
είναι ταυτόχρονη θέση κι άρνηση. 'Από τότε
είδαμε τη δύναμη· δε μας έμεινε τίποτα κι
έμεις, οι χαλαστές, κοιτάγαμε πανου άπ' αύ-
τά. Στο μάτι μας όμως ήταν αυτή ή εικόνα.

Τότε είχαμε προβλήματα και καταφέραμε
ν' άφήσουμμε τα προβλήματα και να θέσουμμε
ένα πρόβλημα για όλα (τα δικά μας όλα, τον
καθενοδ)' καταφέραμε να φτύγουμμε άπ' ανά-

μεσα στους ανθρώπους και να μένουμμε έ-
μεις.

Μα δεν άφήσαμε τίποτα.

Και βλέπαμμε, νιώθαμμε, θυμώμαστε.

Λέν άφήσαμε τίποτα ποτέ.

'Τα περάσαμ' όλα κι άνασάναμμε που το κα-
ταφέραμ' νιώσαμε πως είμαστε άνθρωποι.

Μετά δεν κάναμμε τίποτα. 'Αντί για μιάς
έμεινε τό φυσικό, το ήπλό, λόγια.

Και μια που μέλινα τα λόγια μας, θα σου
γράψω το κάτι που σου ήπασχέθηκα, λόγια
πάλι.

Λοιπόν κατάχτησα πνευματικά άς πούμμε
τον τρόπο νάμμαι πάνου άπ' όλα.

Είπα· όλα είναι θέση ή άρνηση ή θέση κι
άρνηση μαζί, άδιάφορο.

'Τάησ' αυτά και πήγα πιο πάνου·

πάνου άπ' αυτά είναι κάτι άλλο.

Σου γράφω λόγια· μήν ξεχνάς όμως τη
σιωπή που σούγραφα στην άρχή.

Ξαίρεις πως τό γράμμα μου είναι σαν τον
άερο πούνα γύρω σου' κι άν φιλοσοφήσεις
και μου πεις πως τότε μπορείς να πεις ναί
ή όχι, φιλοσόφησε μέχρι τα λόγια που σούτα
και θάσαι σ' αυτό.

Δε θέλω σ' αυτό τό γράμμα να σου δώσω
κάτι καλό και σ' άλλο γράμμα άλλο· σε πή-
γα πάνου άπ' όλα και σου όρισα κάτι, όλο
λόγια. Καμιά φορά που θα σου χρισαστεί κή-
γιαν' εκεί, μη μένεις άνάμεσα. "Άσε ό,τι έ-
χεις κι ό,τι έχουν οι άλλοι και θάσ' εκεί' είναι
ήπλό. Μα πιο καλά άστα λόγια' είναι περι-
τό ναν τό λές.

Και σαν ποιητής γράψε άς πούμμε πως δεν
ήπάρχει πρόβλημα, πώς μπορείς να φτιάσεις
πρόβλημα, τί είναι φτιάσιμο κι άλλα λόγια,
που θάνα ή ζωή άς πούμμε.

Μα θα ξαίρεις πως όλα είναι μέσα σ' εκεί-
νο πούχοι μέσα του τη θέση και την άρνηση,
τα λόγια πούγραφα.

Γράψε φιλοσοφικές θεωρείες, φτιάσε φιλο-
σοφικό σύστημα, γράψε στίχους γλυκούς,
φτιάσε δράματα, τραγούδησε.

"Όμως άν σου χρισαστεί μήν τό ξεχνάς.

Κι άν τό θέλεις κάτσε σέχνηου τό.

Σκέψου να πούμμε τί σημαίνει αυτό τό πράμ-
μα πως όλα είναι -και -δέν -είναι μέσα σ'
αυτό· άν σου χριάζεται αυτό μήν ξεχνάς τα
λόγια μου, ένα σχήμα τάχα πούχοι μέσα το
ναί και τ' όχι. Μ' άν δε σου χριάζεται, τότε
δέ θάχεις ανάγκη. Βλέπεις, λέω λόγια· γιατί
να σου χριάζεται;

"Άστο και νιώθε πως κάτι πούχοις είν' άπ'
αυτό. Κι εγώ να πούμμε θα γίνουμαι ποιητής
και θα σου πώ λόγια σαν κι αυτό· αυτό εί-
ναι τό κορίτσι με τα μακριά μαλλιά· εκεί που
λές πως σταματάει ή νοός σου· εκεί που κοι-
τίσαι.

'Εγώ θάμ' έναι άνθρωπος δίπλα σου· αυτός
πούγραψ' αυτά. Και για χατήρι του συναν-